

Ungarn og EU

Maktmisbruk på øverste hylle

Vi har en økonomisk krise i Europa. Spania, Hellas, Italia, ...og Ungarn. Men Ungarn er forskjellig. Ungarn utsettes for sanksjoner og tilbake holdte midler fra EU, mens Spania får hjelp. Folk i Ungarn blir sinte, de flokker seg om Jobbik og Viktor Orban. De begynner å passe på det de har, og å hate jøder og sigøynere og fattige generelt.

Av Anne Bjørkedal

I Spania og Italia er folk flest solidariske med hverandre, og de hater sine ledere. Er folk i Ungarn mer fascistiske enn i Spania? Neppe. Bak det hele er der et tydelig mønster av å kreere en ytre fiende, og Ungarn går rett i fella.

Lurt av Eu, lurt av Jobbik, lurt av Viktor Orban, og lurt av sine egne.

I dag har Jobbik som er et parti så langt til høyre at det kan kalles fascistisk, hadde over 20 prosent oppslutning før forrige valg. Viktor Orban gjorde en brakseier, hans parti er også langt til høyre og med gradvise overganger til Jobbik. I januar i år innførte de det mest umerkelige statskupp man har sett. Ikke ved å ta makten, som de allerede hadde. Men med det store flertallet lagde de rett og slett en grunnlovsendring. I prinsippet lot de de «fire statsmaktene» bli en, og med Viktor Orban som leder. I prinsippet kan dermed makten ikke tas fra ham. Og folk var enige.

Dette kunne skje fordi folk var redde. Og de var trøtte. De hadde stemt på ham. De hadde stemt på ham fordi den forrige regjeringen var korrumpert. De fikk store utenlandslån fra EU som de ikke kunne betjene. Og mens hovedstaden tilsynelatende blomstret, i alle fall til finanskrisa satte inn, økte utenlandsgjelden til det dobbelte, bankenes renter skjøt i været, mennesker mistet eiendom og jobber, og det ble misnøye. Omtrent den samme utviklingen som i resten av Europa. Men noe var forskjellig her.

Ungarerne, som har mistet 2/3 av landet sitt før ved å være på feil side i verdenskrigene, som har en stolt nasjonalfølelse, begynte å skule til sigøynere og jøder. Budapest har vært angrepet av fremmede makter over tretti ganger de siste 1000 årene. Med sin strategiske plassering i hjertet av Europa, har Ungarerne alltid vært et annerledes folk, frihetselskende og rolige. Men likevel med en sterk vilje til å ta vare på det som er deres når det gjelder. Dette har vært nødvendig for å overleve. Det er denne nasjonalismen som er så lett å spille på, selv om Ungarerne ikke er et folk som reiser seg unødvendig slik de måtte gjøre med Imre Nagy i spissen i 1956. Ungarernes historie er en historie av undertrykkelse og ufattelig smerte, av stolthet og av menneskelighet. Det er også en historie med fascisme under 2. verdenskrig, av maktmisbruk og av hemmelig angiveri. Av samfunn styrt av frykt og der den eneste måte å overleve på er å gå stille i dørene og ikke stillesspørsmålsteget.

Den første av de nye lovene begynte å komme allerede i fjor høst. Usynlige skilt ved bussholdeplassene. I et land der kafeene var så stinne av røyk og brune vegger at man knapt kunne se en fot for seg, var det over natten forbudt å røyke på bussholdeplasser. Bare på bussholdeplasser. Og boten var på 50.000 forint, godt over tusenlappen, som er mye. Snart ei tredjedels månedslønn. Så folk adlød selvfølgelig, selv om det var en uforståelig og tåpelig lov. Den var også vanskelig å definere i de gatenes mylder, hvem som ventet på bussen og hvem som bare oppholdt seg i gata eller spaserte forbi. Dette var det første pustet fra en Kafkask fortid. Litt etter kom den neste lova, i Oktober. Da var det ikke lenger lov til å sove ute, eller å lete etter mat i søppelkassene. Mange var glade for denne loven, de var leie av tiggere og sigøynere. Og når folk flest begynte å frykte for sin egen velvære, følte det trygt at uteliggere fikk en bot på 6000 kroner om de sov ute, eller ble satt i fengsel. Igjen følte det som om kontrollen var tilbake.

Ingen reagerte på det umenneskelige i lovene. Fordi mennesker var så vant til å passe seg selv historisk, og til å la lover være lover så lenge de ikke angikk en selv eller tilsynelatende trygget en selv. Så i januar, kom grunnlovsendringen, den var varslet på forhånd, Europa visste det også, men ingen motstand ble reist, bare noen journalister som sultestreiket utenfor Ungarns radio. Det ble vist klipp på Norsk fjernsyn, deretter var det stille.

Hillary Clinton og resten av Europa fordømte Viktor Orban . Så var det igjen stille. Da EU nå satte tvang mot Ungarn på å skape et bedre budsjett, følte mennesker seg igjen forurettet mot resten av

Europa.. Hvorfor ikke det samme med Spania. Eu ble igjen fienden, og på 15 mars (frigjøringen fra det habsburgske Østerrike-Ungarn) marsjerte folk i gatene med flagg, Viktor Orban var helten. De som ikke liker ham, holdt seg hjemme. Unntatt polakkene som vågde å minne om at vi alle er Ungarere. Og Jobbik hadde selve kongeplasseringen med sperret hovedfartsvei i krysset mellom Andrassy og Bajcsy Zsilinszky gata .

Og imens har vi i Europa fått noe å samle oss om. Snart. Når den økonomiske krisen er et faktum, vil Europas ledere igjen få mennesker til å samle seg i solidaritet for demokratiet, for den europeiske kongstanken. Og vi vil ha kreert en perfekt fiende. Et fascistisk regime i Ungarn. Øst vest vil være en realitet igjen. Mennesker vil tåle å lide, de vil til og med tåle at Europa går til krig mot Ungarn. Alt i demokratiets ånd. Og imens, mens Jobbik jobber og skaper sin skremmende uniformerte hær uten at noen i vest leer et øyelokk. For det er slik vi vil ha det. Avisene vil ikke skrive om det, ikke

engasjere mennesker før dette er en realitet.

Mennesker i Ungarn som bare ønsket å beholde litt jord, en leilighet slik at de ikke havner på gata og blir fengslet, eller sin jobb for å kunne kjøpe brød, vil være fascister. Uten å vite det. De vil være Europas sigøynere . Og vi vil være overgriperne.

I Ungarn har renten små steget til over 10 %. Kollektivtransporten er konkurs. Flyselskapet Malev er konkurs. Minstelønna er satt ned fra 3000 kroner til litt over tusen kroner i måneden. Det er akkurat nok til å betale for strøm. 100 000 mistet nettopp arbeidsplassen sin. Meldte media. Men ingen vet lenger hva som er sannhet. Mennesker er redde. De demonstrerer ikke i gatene med rop. De vandrer stille med flaggene. Som i en begravelse. Og foran går Jobbik med sorte skjorter.

Europa er atter en gang reddet, allerede. For hvilken bedre fiende kunne vi ønske oss i krisetider enn et fascistisk land å kjempe imot. Atter vil folk samles i Gerhardsens ånd og kjempe for demokrati og frihet. Dette er EUs hemmelige Ess på hånda. Men for at det skal bli til virkelighet må Jobbik og Orban få arbeidsro. Det får de. Ennå avventer avisene i Europa. De sitter ikke engang på gjerdet og ser, de har skapt et gjerde som Viktor Urban og det ungarske folk hjelper å skape fra den andre siden. Da jeg prøvde å tilby norske aviser bildene fra 15. mars, var svaret at de ikke hadde Ungarn på sin agenda, at de ikke hadde budsjett til frilansere (klassekampen) eller at de under normale omstendigheter ville tatt imot bildene, men akkurat nå var for opptatt med det styrtede herkulesflyet. Aftenpostens nyhetsleder var bare ubehagelig. Som om jeg var en oppvigler. Jeg ble lei meg. Jeg følte en pust av hvordan de som prøver å si noe her til lands må føle det. Men bare en pust. Her er det allerede virkelighet.

